УДК 327(477+439+4)

Білан В.М.

КОМПАРАТИВНИЙ ПОГЛЯД НА ХІД ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ТА УГОРЩИНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У 1991-1999 РР.

Стаття присвячена перебігові інтеграційних процесів України, Угорської Республіки та інших держав регіону Центрально-Східної Європи до ЄС. Проводиться порівняльний аналіз відносин України та Угорщини з Євросоюзом, а також акцентується увага на причинах та наслідках нерівномірного поступу обох країн у напрямку євроінтеграції.

Після закінчення "холодної війни" та падіння "залізної завіси" доволі бурхливо почали розвиватись відносини країн Центрально-Східної Європи з найпотужнішим і найрозвиненішим об'єднанням на континенті - Європейським Союзом. Загалом, проблема належності регіону ЦСЄ до власне Європи (в її філософсько-історичному обгрунтуванні) дискутувалась протягом, принаймні, останніх півтора сторіччя. Головною аргументацією на користь інтеграції Центрально-Східної Європи в загальноєвропейські структури було те, що народи цієї частини континенту завжди відчували себе невіддільною частиною Європи, а також те, що практично всі проекти Європейської інтеграції, починаючи ще з часів середньовіччя, де вказувались межі майбутньої об'єднаної Європи, включали центрально-східноєвропейський регіон у це об'єднання.

Відштовхуючись від цього, наприкінці 80-х років майбутній Президент Чеської Республіки Вацлав Гавел проголосив рух за "повернення в Європу". А вже в серпні 1990 року Комісія ЄС, вивчивши ситуацію, оголосила про перспективу укладання зі східноєвропейськими країнами угод про асоціацію. Як необхідні умови, за якими визначалась готовність країн-кандидатів до асоційованого членства у Євросоюзі, розглядались: створення в цих країнах багатопартійної системи, повага прав людини, вільні вибори, економічна лібералізація, спрямована на ведення ринкової економіки. Поза тим, ці держави мусили продемонструвати стійку тенденцію до набуття основних критеріїв, що вимагаються для повноправного членства в ЄС. А це - стабільність інституцій, які гарантують демократичний розвиток держави, влада закону, захист прав людини; наявність дієвої ринкової економіки, здатності бути конкурентноспроможним партнером Європейського Союзу, виконувати зобов'язання, що випливають з повноправного членства в ЄС, а також відповідність критеріям політичного, економічного та монетарного союзу [10].

Перші переговори було розпочато з Угорською Республікою, а також з Польщею та Чехо-Словаччиною як державами, що найбільше відповідають названим критеріям. Вони завершились підписанням 16 грудня 1991 року Угоди про асоціацію.

Задля ефективної координації спільних дій з метою інтеграції економік названих країн в європейську спільноту 21 грудня 1992 року в Кракові між урядами Польщі, Угорщини, Чехії та Словаччини було укладено Угоду про зону вільної торгівлі в Центральній Європі (Central Europe Free Trade Agreement, CEFTA).

Проте вирішальною подією першої половини 90-х років у питанні євроінтеграції країн Центрально-Східної Європи слід вважати сесію Ради ЄС, яка відбулася в Копенгагені в червні 1993 року. На ній було прийнято принципове рішення про те, що держави Центрально-Східної Європи, які мають статус асоційованого члена і побажають увійти до ЄС на правах повноправного членства, зможуть зробити це, як тільки будуть в змозі виконати відповідні вимоги.

За словами Жака Сантера, "кордони об'єднаної Європи проходять по кордонах колишнього СРСР, а це означає, що до об'єднаної Європи можуть належати Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Словенія, Болгарія, Румунія, Албанія, Кіпр, Мальта. Не слід забувати і про три балтійські держави. А потім, якщо в колишній Югославії знову запанує мир, чому б не включити до ЄС Боснію, Хорватію, Македонію і те, що тепер стало союзом Сербії і Чорногорії. В Європейського Союзу немає вибору, і інтеграція є єдиним способом, який дасть можливість вижити в цьому новому світі, світі, повному небезпек, але також і надій"[8].

Така сприятлива атмосфера призвела до того, що 1 квітня 1994 року Угорщина першою серед країн регіону подала заявку на повноправне членство в Євросоюзі. За нею це зробила Польща, а на початку 1996 року до цього "дуету" приєдналась і Чеська Республіка. Для підтримки цих держав Євросоюзом було розроблено програму PHARE. Спочатку вона адресувалась Польщі та Угорщині (звідси й назва - Poland and Hungary Aid in Restructuring of Economy), але пізніше поширилась і на інші держави Центрально-Східного регіону Європейського континенту.

Наступним важливим етапом у процесі інтеграції регіону ЦСЄ до Європейського Союзу стала сесія Ради ЄС, яка відбулась у 1997 році в Люксембурзі. На форумі було вирішено розпочати переговори з десятьма країнами Центрально-Східної Європи, які подали заявки стосовно повноправного членства ЄС, з березня 1998 року.

Проте на практиці ці держави було поділено на дві групи. До першої, так званої "престижної", входили Угорщина, Польща, Чехія, Словенія, Естонія та Кіпр. Більше того, деякі дослідники виділяють з цієї "престижної" групи держав-претендентів й так звану "престижнішу" у складі Угорщини, Польщі та Чехії, які мають найбільші шанси на вступ до Євросоюзу [9]. Але й названі держави, очевидно, не стануть повноправними членами ЄС раніше 2004 року.

Причини цього криються у внутрішніх проблемах Європейського Союзу, пов'язаних із абсорбцією нових членів після Четвертого розширення 1995 року. Адже якщо приєднання Швеції, Фінляндії та Австрії попри цілий ряд позитивних моментів (збільшення середнього рівня ВВП на душу населення в ЄС, приміром) спричинило багато проблем, то прийняття навіть найрозвиненіших трьох країн Центральної Європи (Угорщини, Польщі та Чехії) зменшить той-таки ВВП на душу населення, навіть якщо економічне піднесення, що спостерігається останніми роками в названих країнах, триватиме [5].

За таких умов ці держави змушені будуть конкурувати з країнами Південної Європи і, напевно, Ірландією, за доступ до структурних фондів ЄС. Своє невдоволення цим уже проявляють громадяни Німеччини та інших більш розвинених держав Європейського Союзу. А тому провідні країни об'єднання, під натиском громадськості, мають намір не те, щоб збільшувати внески до структурних фондів, а взагалі скоротити їх.

Інша проблема - аграрна. Поооюючись конкуренції продукції аграрного сектора (у цьому в першу чергу зацікавлений "сільськогосподарський" Південь ЄС - Португалія, Іспанія, Греція, Південна Італія), політика Союзу спрямовується на збільшення експорту сільськогосподарської продукції в країни Центрально-Східної Європи і, відповідно, зменшення звідти імпорту. Особливо боляче така. стратегія може вдарити по Угорщині, сільське господарство якої є провідною галуззю економіки країни. Аби якось зарадити цьому, угорський уряд робить усе можливе для максимального збільшення обсягів сільськогосподарського виробництва, оскільки саме від цього показника на момент вступу будуть встановлені майбутні квоти у цій важливий для Угорської Республіки сфері [6].

Членство Угорщини та інших держав "престижної" групи в Європейському Союзі . матиме досить катастрофічні наслідки для торгівлі із сусідами - не членами ГАТТ/СОТ. Обговорюється навіть можливість денонсації "євроневідповідних" економічних угод країн-кандидатів з такими сусідами. Союз висловив готовність до виплати відповідної компенсації третім країнам. ЄС також готується ратифікувати всі угоди, що діють в рамках CEFTA. Все це логічно призведе до того, що в плані вільного переміщення товарів і послуг найбільше постраждає Україна. Значного погіршення для української держави та інших країн, з якими Євросоюз нині має візовий режим, слід очікувати також в плані вільного переміщення громадян.

Проблема введення візового режиму заслуговує на особливу увагу, оскільки, відповідно

до положень Амстердамської угоди, при вступі нових членів до Європейського Союзу для них одразу набувають обов'язкової чинності положення Шенгенської угоди, яка слугує наріжним каменем внутрішньої безпеки в рамках ЄС.

Цікаво, що країни-кандидати "першої хвилі" по-різному ставляться до введення візового режиму. Якщо, приміром, Чеська Республіка виступає за якнайшвидше запровадження віз, то Угорщина та Польща воліють у цьому питанні не поспішати. Мотивація є зрозумілою. Так, з цього приводу в Програмі Угорського Уряду СМД-УГП, зокрема, зазначається: "Уряд усвідомлює, що із вступом країни до ЄС необхідно прийняти умови візового режиму, надання притулку та міграційної політики. Уряд намагається досягти таких рішень, які б забезпечували можливість безперешкодного підтримання зв'язків із сусідніми країнами, особливо з огляду на угорську меншину, що проживає в цих державах, а також не призвели б до спаду у співпраці Угорщини із сусідами".

З одного боку, угорський уряд розуміє, що візовий режим з такими сусідами, як Україна, Румунія та Югославія, є необхідним, бо ці країни стабільно перебувають у "чорному візовому списку ЄС" як транзитні шляхи надходження мігрантів. Поза тим, Україна не лише не є асоційованим членом Європейського Союзу, але ще й не зверталась із проханням про отримання цього статусу. Крім того, Київ має безвізовий режим поїздок з багатьма державами Африки та Південно-Східної Азії. Тому, на переконання угорської сторони, Україна є, фактично, місцем збору нелегальних мігрантів.

З іншого боку, специфіка угорської зовнішньої політики, метою якої, як відомо, є однаковий захист як інтересів держави, так і інтересів нації, зобов'язує Будапешт піклуватися про етнічних угорців, які мешкають у сусідніх країнах. Введенння ж візового режиму створить перешкоди для успішного розвитку цього напрямку зовнішньої політики Угорської Республіки [3].

Проте зволікання із запровадженням візового режиму може викликати певне нерозуміння з боку Європейського Союзу. Адже Європа не надто схильна робити різницю між поняттями "національність" і "громадянство", а відтак, і не сприймає однієї із основоположних тез угорської зовнішньої політики щодо відповідальності Угорської Республіки за закордонних угорців. Європа тлумачить це як спробу поширити свою юрисдикцію на громадян інших держав.

Безперечно, аби уникнути цих колізійних моментів, угорський уряд міг би відмовитися від ролі "престижного" кандидата і увійти до Євросоюзу з "основною" групою. Але це суперечило б іншому зовнішньополітичному принципу Угорської Республіки - якнайшвидшій інтеграції у євроатлантичні структури. Більше того, протягом 90-х років за Угорщиною міцно закріпилась роль "локомотива", який "тягне у Європу" інші держави регіону.

А тому перед Будапештом стоїть завдання виробити конкретні пропозиції. Перш за все угорці мусять змінити аргументацію в питанні нацменшин на прийнятну для ЄС. Натомість Євросоюз повинен гарантувати, що інтеграція Угорщини до ЄС матиме відчутні позитивні наслідки також і для угорської меншини.

Окрім цього, Угорщині слід підкоригувати третій принцип своєї зовнішньополітичної "тріади" - єдиної політики щодо сусідів. Оскільки нова геополітична кон'юнктура ставить перед державою необхідність значною мірою диференціювати зовнішньополітичні підходи до сусідніх країн, Будапешту варто запропонувати кілька варіантів прикордонного співробітництва. Приміром, "спрощений перехід через кордон" з обмеженим правом пересування по території країни (щоправда, в такому разі треба буде довести, що це не становить загрози для Євросоюзу). Інший варіант - це наявність поряд із "шенгенськими" також національних віз країн-членів. Можливий навіть, як виняток, безвізовий режим з окремими сусідами, адже існує прецедент - відсутність віз між Італією та Хорватією [3].

Ці та ряд інших проблем, певно, стануть предметом дискусій між представниками Угорщини та Європейського Союзу під час конкретних переговорів стосовно вступу нашого південно-західного сусіда до ЄС. Новий імпульс до таких переговорів було дано у вересні 1998 року, коли Посол Угорської Республіки при Євросоюзі Ендре Юкас передав у Брюсселі компетентним представникам Європейської Комісії "Позицію Угорщини під час переговорів з Європейським Союзом про приєднання". Розпочався процес так званого "просвітлення" ("screening"). Щоправда, одразу виникла проблема (радше формального, аніж принципового характеру): яким чином

здійснювати переговори - чи спочатку має бути проведено процес "просвітлення" з усіх тем, що стануть предметом наступних дискусій, чи слід після розгляду кожної окремої теми починати її конкретне обговорення, здійснюючи цим самим переговори та "просвітлення" паралельно [5].

Звичайно, Угорщина та інші країни - кандидати "першої хвилі" - обстоювали другий варіант, оскільки він надає можливість швидшого закінчення процесу приєднання названих держав до Європейського Союзу.

Загалом, позиція Угорської Республіки, як зазначив у своїй заяві міністр закордонних справ країни Я.Мартоні, є відображенням результатів попередніх консультацій з Євросоюзом і відповідає урядовим рішенням. Відповідно до угорського законодавства кожен пункт "Позиції Угорщини під час переговорів з ЄС про приєднання" затверджувався урядом республіки.

Зважаючи на новий етап інтеграційного процесу, що почався з 1998 року, Будапешт має на меті акцентувати свою увагу перш за все на передумовах, які повинна виконати Угорщина для здійснення власних прагнень стосовно свого вступу, а також реалізації цих передумов таким чином, аби сприяти прискоренню процесу інтеграції до ЄС. Адже, як зазначено у вже згаданій Програмі Уряду СМД-УГП, головною метою Угорщини в питанні євроінтеграції є те, щоб переговорний процес не затягувався, а приєднання відбулось на умовах, найбільш прийнятних для країни.

Аби виробити відповідні угорським інтересам позиції, уряд держави планує керуватись двома головними позиціями. З одного боку, всі пропозиції, що висловлюються членами угорської делегації на переговорах з представниками Євросоюзу, мусять затверджуватися угорським урядом. З іншого боку, під час підготовки таких урядових рішень в обговоренні конкретних проблем на робочому рівні повинні брати участь представники організацій, що захищають інтереси зацікавлених недержавних структур.

Судячи з усього, уряд В.Орбана, який прийшов до влади в липні 1998 року, досить активно підходить до цієї проблеми. На початку своєї діяльності він навіть доволі наполегливо виступав з вимогою, щоб Європейський Союз визначив конкретну дату, коли Угорська Республіка зможе отримати повноправне членство в об'єднанні [2]. Щоправда, згодом позиція Будапешта помітно пом'якшала, оскільки Європа стала виявляти своє невдоволення таким занадто твердим тоном і критичною оцінкою поведінки ЄС з країнами-кандидатами.

Та, незважаючи на певні розходження, угорські експерти переконані, що все поки йде за планом, а темп ведення діалогу про приєднання навіть перевищує очікування угорців. А тому є всі передумови того, що конкретні переговори щодо інтеграції держави до ЄС, які розпочалися восени 1998 року, закінчаться до 2002 року.

Стосовно ж України, то, на відміну від Угорщини, її справи з інтеграцією до Європейського Союзу не є такими оптимістичними. З огляду на досить істотну різницю в рівнях розвитку країн - членів ЄС та України, середньотерміновою зовнішньоекономічною метою України є лише отримання статусу асоційованого члена Європейського Союзу.

Взагалі, Європейське Співтовариство на початку 90-х років не було в захваті від дезінтеграційних процесів у колишньому СРСР, але, врешті, змушене було змиритися з історичним фактом і наприкінці грудня 1991 року визнало Україну як незалежну державу. Відтоді задля розвитку ринкової економіки і демократії в Україні та інших державах СНД було організовано програму TACIS, мета якої - безкоштовне надання "know how" і консультативних послуг, навчання спеціалістів, надання технічної підтримки, реалізація пільгових проектів.

Слід звернути увагу на те, що Євросоюз із самого початку 90-х років чітко розмежовував держави колишнього т. з. "соціалістичного табору" на Європейському континенті і країни, які утворились після розпаду Радянського Союзу (за винятком Литви, Латвії та Естонії). Це прослідковується у диференціації допомоги (першим вона здійснюється за програмою PHARE, а другим - за програмою TACIS). Різницю у підходах яскраво було продемонстровано під час вже згадуваного Копенгагенського саміту 1993 року. Говорячи про майбутніх кандидатів, Жак Сантер не виключив прийняття до складу ЄС також України, Молдови та Білорусії, але у віддаленому майбутньому і лише за умов створення в них справді демократичних систем і успішного реформування економіки.

В результаті такого підходу названі держави змушені або ж іти на тісніше зближення з Російською Федерацією, або перетворитися на

"буферну зону" між Росією та Заходом. Безперечно, такій геополітичній долі ці країни мусять "завдячувати" перш за все самі собі, оскільки їм до цього часу не вдається створити стабільні інституції, які б гарантували демократичний розвиток та захист прав людини, а також дієвої ринкової економіки. Але то тема для окремого дослідження.

Проте не можна сказати, що відносини між Україною та Євросоюзом протягом 90-х років були надто прохолодними. За цей період напрацьовано досить широку політичну та міжнародно-правову базу. За точку відліку, певно, варто вважати 16 червня 1994 року, коли між Європейським Союзом та Україною було укладено Угоду про партнерство і співробітництво. Ця Угода розрахована на десять років, після чого її буде автоматично продовжено. Дія Угоди може бути припинена, якщо одна з договірних сторін не захоче її продовжити. До червня 1994 року обидві сторони керувались Угодою між СРСР і Європейським Економічним Співтовариством від 1989 року [4].

Угоду про партнерство і співробітництво можна вважати за правову основу для органічного включення України у європейські інтеграційні процеси. Однак це - формальний бік справи. На практиці сприйняття України як країни Центрально-Східної Європи, повноправного члена Європейської сім'ї націй, а не частини колишнього СРСР, проходить вельми інертно.

Протягом 1994-1997 років, попри ряд важливих домовленостей між двома сторонами (заява про визнання Європейським Союзом за Україною статусу країни з перехідною економікою від червня 1996 року чи План дій щодо України від грудня того ж року), з'явився цілий ряд суттєвих проблем, які відбиваються на двосторонніх стосунках Україна - ЄС.

Політичні проблеми пов'язані, перш за все, з фактичним ігноруванням прагнень Києва до інтеграції у Євросоюз. Як і раніше, Україна розглядалась як держава російської зони впливу, а не країна Центрально-Східної Європи. В результаті, технічна допомога ЄС Україні надавалась у рамках суто навчальних та тренувальних програм TACIS, а не інвестиційних PHARE.

Та підґрунтям такого стану справ слід, очевидно, вважати економічні проблеми. Європейські контрагенти через несприятливий інвестиційний клімат, утримувались від великомасштабних інвестицій в українську економіку. Капіталовкладення спостерігались лише в деякі галузі (тютюнова промисловість, наприклад). Загалом, структура торгівлі між ЄС і Україною аналогічна тій, яку Євросоюз має з країнами, що розвиваються (експорт машин та технологічного обладнання, промислових споживчих товарів і продуктів харчування та імпорт товарів з низьким рівнем обробки).

Лише у 1998 році відбулися більш-менш серйозні зміни у відносинах між сторонами. Так, в червні того року в Люксембурзі пройшло Перше засідання передбаченої Угодою про партнерство і співробітництво Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС, в ході якого Київ офіційно заявив про бажання України набути асоційованого членства в Євросоюзі.

Прагнення держави набути найближчими роками статусу асоційованого, а потім і повноправного члена Європейського Союзу було зафіксовано також і в затвердженій у червні 1998 року Стратегії інтеграції України до ЄС. У жовтні цього ж року на Другому саміті Україна - ЄС у Відні відносини між сторонами було визнано стратегічним та унікальним партнерством, а місяцем раніше на консультаціях Україна - Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ у Нью-Йорку українська сторона передала ЄС Меморандум щодо уникнення негативних наслідків розширення Європейського Союзу для України. Проблема пов'язана, перш за все, зі вступом до нього Угорщини, Польщі та Чехії.

Аби якось вирішити суперечливі моменти, пов'язані з цим питанням, 26 листопада в Києві пройшли консультації директорів департаментів з питань Європейської інтеграції міністерств закордонних справ України, Польщі та Угорщини за участю спостерігачів від Чеської Республіки та Європейської Комісії. Загалом, ці консультації заслуговують на особливу увагу, бо вони рельєфно демонструють фактично весь той масив проблем, що виник між Україною, з одного боку, і Угорщиною, а так само Польщею і Чехією, з іншого, через інтеграцію останніх до Європейського Союзу.

Під час цієї зустрічі українська сторона привернула увагу до Меморандуму щодо шляхів посилення позитивних та уникнення можливих небажаних наслідків розширення

ЄС, де, зокрема, було окреслено ті проблеми, які можуть виникнути після розширення Союзу в режимі пересування людей, товарів, послуг, капіталів; візовому режимі; прикордонному режимі; використанні двосторонніх договорів між Україною та Угорщиною, Польщею і Чехією. Власне, навколо цих питань і розгорнулась дискусія [1].

Так, представники Угорщини та Польщі наголосили на твердому намірі своїх країн у повному обсязі виконувати положення Амстердамської угоди, в тому числі й стосовно введення візового режиму з Україною. А щодо лібералізації візового режиму, то тут як угорці, так і поляки рекомендували проводити консультації подібного змісту безпосередньо з Євросоюзом. Позиція наших західних сусідів є цілком зрозумілою з огляду на те, що вони прагнуть якнайшвидше стати повноправними членами ЄС, а отже, й уникають будь-яких спірних моментів із Союзом, аби не гальмувати власний поступ у цьому напрямку.

Інша проблема, яка була предметом обговорення на цій зустрічі, стосувалася вступу України до СОТ, оскільки це є важливим етапом у ставленні Європейського Союзу до набуття Україною статусу асоційованого члена. Вступ до цієї організації значною мірою сприятиме уникненню погіршення торгово-економічного режиму між Україною та її західними сусідами після їх входження до ЄС.

Неперечне значення для врівноваження відносин між державами, активізації процесу євроінтеграції України має адаптація законодавства нашої держави до норм ЄС; одночасно це допоможе уникнути негативних наслідків розширення Євросоюзу. На цьому наголошували під час консультацій представники Угорщини та Польщі. На їхню думку, це необхідно здійснити в будь-якому випадку, якщо Україна планує стати членом Європейського Союзу. Більше того, така адаптація повинна сприяти створенню нормального правового поля для економічного зростання країни, притоку іноземних інвестицій. Проведення цієї акції, зазначалось на зустрічі, свідчитиме про серйозність намірів України щодо ЄС і в позитивному плані відіб'ється на позиції Союзу стосовно надання Україні статусу асоційованого члена об'єднання.

В ході консультацій гостро постала проблема охорони українського кордону на його північній та східній ділянках. Представники Угорської Республіки та Республіки Польща переконані, що саме цей відрізок українського кордону є основним джерелом нелегальних емігрантів та контрабанди, звідки вони й потрапляють далі у Європу [1]. Тому Будапешт і Варшава підкреслюють, що їх країни вважають свій східний кордон східним кордоном ЄС і вживатимуть всіх необхідних заходів задля приведеннння його у відповідність до вимог Євросоюзу. Доволі знаковим моментом під час дискусії стало те, що наші західні сусіди досить прохолодно відреагували на пропозицію української сторони щодо поступової відміни контролю на спільних кордонах між Україною, Польщею, Чехією, Угорщиною та Словаччиною. Натомість ними було зазначено, що тільки відповідні внутрішні кроки України у напрямку інтеграції до Європейського Союзу і зміцнення північно-східної ділянки її кордону є засобом до здійснення режиму вільного перетину кордону на заході України.

Угорська сторона запропонувала українцям поділитися своїм досвідом роботи органів державної влади щодо забезпечення підтримки європейського вибору в суспільстві, оскільки, як відомо, цьому аспекту відносин Євросоюз надає першочергового значення. Адже без забезпечення усвідомленої підтримки населенням курсу на інтеграцію до ЄС дуже непросто розраховувати на просування у цьому напрямку.

На переговорах розглядалося також питання функціонування в Україні програм технічної допомоги Європейського Союзу. Вже вкотре відзначалось, що існуюча програма TACIS недостатньо відповідає потребам України. Зокрема, угорці підкреслювали той позитив, який відіграла програма PHARE для здійснення економічних реформ та курсу на інтеграцію до Євросоюзу в країнах Центрально-Східної Європи. У зв'язку з цим представник польської делегації висловив думку, що Україні необхідно активніше наполягати на індивідуалізації програм технічної допомоги і переведення її на методи, більш характерні програмі PHARE.

Отже, угорський та український приклади інтеграційних процесів, спрямованих на входження до Євросоюзу, демонструють ту різницю, що утворилася між цими державами. Якщо Угорська Республіка перебуває в авангарді цього процесу, то Україна, насамперед через нечіткість власних зовнішньополітичних пріоритетів, певну інфантильність у відстоюванні своїх інтересів, фактичну відсутність струнко-

го Reason d'Etat, опинилась на далекій його периферії.

В результаті цього відносини між двома сусідами дедалі більше формалізуються. Будапешт сьогодні більше "заклопотаний" тими вимогами, які висуває йому Європейський Союз, а не розвитком взаємодії в регіоні Центрально-Східної Європи.

1. Звіт про консультації директорів департаментів з питань Європейської інтеграції міністерств закордонних справ України, Польщі та Угорщини // Поточний архів МЗС України. - Листопад, 1998.

2. Зовнішньополітична діяльність уряду Угорської Республіки у 1998 році (Довідка) // Поточний архів МЗС України. - Травень, 1999.

3. Можливі наслідки для України у зв'язку із можливим запровадженням візового режиму в країнах-кандидатах до ЄС (Довідка) // Поточний архів МЗС України. - Травень, 1999.

4. Стан співробітництва між Україною та Європейським Союзом (Інформаційний матеріал) // Поточний архів МЗС України. - Жовтень, 1998.

5. Сучасний стан процесу інтеграції Угорщини до ЄС (Довідка) // Поточний архів МЗС України. - Травень, 1999.

6. Угорщина і Європейський Союз (Інформація) // Поточний архів МЗС України. - Жовтень, 1998.

7. *Будкін В., Сіденко В., Новицький В., Бураковсь-KUUL, Малколм Н.* Україна і ЄС: лібералізація співробітництва // Політична думка. - 1995. - № 2-3.

8. *Иванов И.* Единая валюта для интегрирующейся Европы // МЭМО. - 1997. - № 4. - С. 23.

9. *Фомін С.* Розширення Європейського Союзу на Схід: "рівні" та "рівніші" // Політика і час. - 1999. - № 3. - С. 48.

10. European Union. Europe on the move. - Brussels; Luxembourg, 1994. - P. 12.

Eilan V.M.

COMPARATIVE VIEW ON THE PROCESS OF INTEGRATION OF UKRAINE AND HUNGARY TO THE EUROPEAN UNION 1991-1999.

This article is devoted to the question of the integration of Ukraine, Hungary and other states of East-Central European region to the European Union. The questions of consideration are as follows:

- *Ukraine and Hungary influence on this process;*
- *Their comparative conditions.*